

מסכת נדרים דף לב.

• (דף לא-לב.) גמרא

תניא,	
ר' יהושע בן קרחא אומר,	גדולה מילה, שכל זכויות שעשה משה רבינו, לא עמדו לו כשנתרשל מן המילה, שנאמר "ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו",
אמר רבי (יוסי),	חס ושלוש שמשו רבינו נתרשל מן המילה, אלא כך אמר, אמול ואצא, סכנה היא אם ילך בדרך תוך ג' ימים, דכל ג' ימים כאיב ליה, שנאמר "ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים..." (1), אמול ואשהה שלשה ימים, הקב"ה אמר לי "לך שוב מצרים", אלא מפני מה נענש משה, מפני שנתעסק במלון תחלה, שנאמר "ויהי בדרך במלון" (2)
רשב"ג	לא למשה רבינו בקש שטן להרוג, אלא לאותו תינוק, שנאמר "כי חתן דמים אתה לי", צא וראה מי קרוי חתן, הוי אומר זה התינוק שנעשה חתן ע"י הברית
(1)	ולאו למימרא דביום השלישי כאיב ליה טפי מיומא קמא, אלא לכך המתינו שמעון ולוי עד יום השלישי, כדי שיהיו חלושין ביותר, שנאבנו ג' ימים
(2)	כיון דכתיב "ויהי בדרך במלון" משמע דמיד שבא מן הדרך, נתעסק במלון, והיה לו למול מתחלה, וכי תימא היאך ימול, כיון שהיה לו עדיין לצאת בדרך, י"ל דאותו מלון סמוך למצרים היה, ובאורחא פורתא ליכא סכנתא

• (דף לב.) דרש רב יהודה בר ביזנא..

בשעה שנתרשל משה רבינו מן המילה, באו שני מלאכים אף וחימה,	
ובלעוהו ולא שיירו ממנו אלא מקום המילה,	
מיד "ותקח צפורה צר, ותכרות את ערלת בנה", מיד "וירף ממנו",	
באותה שעה ביקש משה רבינו להורגו,	ויש אומרים לחימה אכן הרגו משה,
שנאמר "הרף מאף ועזב חמה",	שנאמר "חמה אין לי", אלמא נהרג,
כלומר הקב"ה אמר לו שיעזבם,	ואע"ג דכתיב "כי יגורתי מפני האף והחימה",
אלמא רוצה היה להרגם,	י"ל תרי חימה הוו, ואבע"א היה ירא מהחיל של חימה

• סיכום

שני מלאכי חבלה...	אף	וחימה	"כי יגורתי מפני האף והחימה"
גמרא	לא הרג אותו	לא הרג אותו	שניהם חיים
גמרא בשם ויש אומרים	לא הרג אותו	הרג אותו	לעולם הרג חימה, וזו חימה אחרת, ואבע"א החימה כאן הוא החיל של חימה

מסכת נדרים דף לב.

• תניא רבי אומר...

תניא,	
רבי אומר,	גדולה מילה שאין לך מי שנתעסק במצות כאברהם אבינו, ולא נקרא תמים אלא על שם מילה, שנאמר "התהלך לפני והיה תמים", וכתוב "ואתנה בריתי ביני ובינך"
דבר אחר,	גדולה מילה ששקולה כנגד כל המצות שבתורה, שנאמר "כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית", כלומר ברית מילה ששקולה ככל הדברים, דהיינו כל המצות
דבר אחר,	גדולה מילה שאלמלא מילה, לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר "אם לא בריתי, יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתו..." ("ברית" היא ברית מילה)
ופליגא דר' אלעזר,	דאמר ר' אלעזר גדולה תורה שאלמלא תורה, לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר "אם לא בריתי, יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתו..." ("ברית" היא התורה)

• אמר רב יהודה אמר רב...

בשעה שאמר לו הקב"ה לאברהם אבינו, "התהלך לפני והיה תמים",
אחזתו רעה, אמר, שמא יש בי דבר מגונה, כיון שאמר לו "ואתנה בריתי ביני ובינך", נתקררה דעתו,
"ויוצא אותו החוצה", אמר לפניו, רבש"ע הסתכלתי במזל שלי, ואין לי בן אחר אלא ישמעאל,
אמר לו, צא מאיצטגנינות שלך, אין מזל לישראל, והיינו דכתיב "ויוצא אותו החוצה"

• אמר רבי יצחק...

אמר רבי יצחק	כל המתמים עצמו, הקב"ה מתמים עמו, שנאמר "עם חסיד תתחסד, עם גבר תמים, תתנם"
אמר ר' הושעיא	כל המתמים עצמו, שעה עומדת לו, שעולה לגדולה, שנא' "התהלך לפני והיה תמים" וכתוב "והיית לאב המון גוים"
אמר רבי	כל המנחש, לו נחש, שהנחשים והקסמים רודפין אחריו, שנוק בכל דבר, וליכא למימר משום שנאמר "כי לא נחש ביעקב" דהא לא כתיב 'לו' בלמ"ד וי", אלא 'לא' בלמ"ד אל"ף, דמשמע דלא יהיה לו נחש, אלא הטעם דלו נחש, משום מדה כנגד מדה
תני אהבה בריה דרבי זירא	כל אדם שאינו מנכש, מכניסין אותו במחיצה שאפילו מלאכי השרת אין יכולין ליכנס בתוכה, שנאמר "כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל, כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל קל", שמלאכי השרת ישאלו לישראל מה פעל קל, לפי שמתוך שאין מנחשין, מכניסין אותן למחיצה שאין מלאכי השרת יכולין ליכנס, ומדה כנגד מדה היא, שמתוך שאינו הולך לקראת נחשים לידע העתידות, אלא בוטח בהקב"ה, משום הכי הקב"ה מגלה לו ראי עולם שאינם גלויים למלאכי השרת

מסכת נדרים דף לב.

• אמר רבי אבהו...

מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו למצרים מאתים ועשר שנים?	
רבי אבהו אמר ר' אלעזר	מפני שעשה אנגרייא בת"ח, שהולידו למלחמה, שנאמר "וירק את חניכיו ילידי ביתו", דהיינו בני אדם שחנך לתורה
שמואל	מפני שהרבה להרהר על מדותיו של הקב"ה, שאמר "במה אדע כי אירשנה"
ר' יוחנן	שהפריש בני אדם מלהכנס תחת כנפי השכינה, שנאמר "תן לי הנפש, והרכוש קח לך", ואברהם אבינו נתנם לו, ואילו עכבן לעצמו, היה מכניסן תחת כנפי השכינה

• "וירק את חניכיו"...

"וירק את חניכיו ילידי ביתו"	
רב	שהוריקן בתורה, שזרזו בתורה, לשון אחר, הריקן מן התורה, מלשון "והבור רק, אין בו מים", שעשה בהן אנגריי'
שמואל	שהוריקן בזהב, כדכתיב "בירקרק חרוץ", דהיינו זהב, כלומר שנתן להם זהב הרבה כדי שילכו

• "שמונה עשר ושלוש מאות"...

"שמונה עשר ושלוש מאות"	
ר' אמי בר אבא	אליעזר כנגד כולם, דאליעזר כנגד השמונה עשר ושלוש מאות אנשים
איכא דאמרי	אליעזר הוא דחושבניה הכי הוי, שהלך אליעזר לבדו עם אברהם, שחשבון שמו בגימטריה כך הוא, שמונה עשר ושלוש מאות

מסכת נדרים דף לב

• וא"ר אמי בר אבא...

ואמר רבי אמי בר אבא...															
1.	בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו, שנאמר "עקב אשר שמע אברהם בקולי", גימטריא של עקב היא קע"ב, ואברהם חי קע"ה שנים, נמצא שבן שלש הכיר את בוראו														
2.	השטן בגימטריא שלש מאות וששים וארבע, וימות החמה שס"ה, א"כ איכא חד יומא דלית ליה רשותא למשטן, דהיינו יום הכפורים														
3.	כתיב "אברם", וכתיב "אברהם", בתחלה המליכו הקב"ה על מאתים וארבעים ושלושה אברים, כמנין אברם, ולבסוף המליכו על מאתים וארבעים ושמונה אברים כמנין "אברהם", ומעתה מושל על כל אבריו, ואלו הן החמשה אברים נוספים, שתי עינים, ושתי אזנים, וראש הגוייה (אבר שנמול), שבתחלה המליכו הקב"ה על אבריו שהם ברשותו לזוהר מעבירה, אבל עיניו ואזניו של אדם אינם ברשותו, שהרי על כרחו יראה בעיניו, ובאזניו ישמע, ולבסוף כשנמול, המליכו הקב"ה אפילו על אלו, שלא יסתכל ולא ישמע כי אם דבר מצוה														
4.	מאי דכתיב,														
<table border="1"> <tr> <td>זה הגוף של האדם</td><td>"עיר קטנה"</td></tr> <tr> <td>אלו האברים</td><td>ואנשים בה מעט</td></tr> <tr> <td>זה יצר הרע, שכאילו בונה מצור סביב האדם, ומנסה ללכדו ולהפילו ברשתו</td><td>ובא-אליה מלך גדול וסבב אתה</td></tr> <tr> <td>אלו העונות</td><td>ובנה עליה מצודים גדלים</td></tr> <tr> <td>זה יצר טוב, שמכוון את האדם לנהוג בחכמה</td><td>ומצא בה איש מסכן חכם</td></tr> <tr> <td>זו תשובה ומעשים טובים</td><td>ומלט-הוא את-העיר בחכמתו</td></tr> <tr> <td>כאשר יצר הרע גובר על האדם ואוחז בו, אין מי שזוכרו ליצר הטוב</td><td>ואדם לא זכר את-האיש המסכן ההוא</td></tr> </table>		זה הגוף של האדם	"עיר קטנה"	אלו האברים	ואנשים בה מעט	זה יצר הרע, שכאילו בונה מצור סביב האדם, ומנסה ללכדו ולהפילו ברשתו	ובא-אליה מלך גדול וסבב אתה	אלו העונות	ובנה עליה מצודים גדלים	זה יצר טוב, שמכוון את האדם לנהוג בחכמה	ומצא בה איש מסכן חכם	זו תשובה ומעשים טובים	ומלט-הוא את-העיר בחכמתו	כאשר יצר הרע גובר על האדם ואוחז בו, אין מי שזוכרו ליצר הטוב	ואדם לא זכר את-האיש המסכן ההוא
זה הגוף של האדם	"עיר קטנה"														
אלו האברים	ואנשים בה מעט														
זה יצר הרע, שכאילו בונה מצור סביב האדם, ומנסה ללכדו ולהפילו ברשתו	ובא-אליה מלך גדול וסבב אתה														
אלו העונות	ובנה עליה מצודים גדלים														
זה יצר טוב, שמכוון את האדם לנהוג בחכמה	ומצא בה איש מסכן חכם														
זו תשובה ומעשים טובים	ומלט-הוא את-העיר בחכמתו														
כאשר יצר הרע גובר על האדם ואוחז בו, אין מי שזוכרו ליצר הטוב	ואדם לא זכר את-האיש המסכן ההוא														

• החכמה תעז לחכם...

הגמרא מביאה דרשה דומה:	
החכמה תעז (תתן עוז) לחכם	זו תשובה ומעשים טובים
(יותר) מעשרה שליטים	הן שתי עינים, ושתי אזנים, ושתי ידיים, ושתי רגלים, וראש הגוייה (מקום שנמול), ופה
אברים אלו נקראים "שליטים" משום שרוב פעולות האדם נעשות על ידיהם, ורוב חושיו בהם, אעפ"כ, תשובה ומעשים טובים מועילין לגוף יותר מהם (מפרש)	

מסכת נדרים דף לב:

• אמר רבי זכריה משום רבי ישמעאל...

ביקש הקב"ה להוציא כהונה משם בן נח, שצאצאיו יהיו כהנים, שנאמר "והוא כהן לקל עליון",
כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום (הקב"ה), הוציאה כהונה מאברהם, שצאצאיו יהיו כהנים,
שנאמר, "ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לקל עליון קונה שמים וארץ, וברוך קל עליון",
אמר לו אברהם, וכי מקדימין ברכת עבד לברכת קונו,
מיד נענש שם, ונתנה ה' את הכהונה לאברהם,
שנאמר "נעם ה' לאדני שב לימיני עד אשית אויבך הדם לרגליך", שדוד המלך אמר בתהילים, ה' אמר לימיני דהיינו אברהם, דאמר לו "שב לימיני", שיהא ה' בעזרו במלחמת ארבעת המלכים, וישיב את אויביו הדום רגליו,
ובתריה כתיב, "נשבע ה' ולא ינחם, אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק (מלכי צדק הוא שם בן נח), ומכאן משמע שנשבע ה' לאברהם שהכהונה תנתן לו, ושינוי זה שאברהם יהיה כהן במקום שם על דבורו של מלכי צדק (שם), שהקדים ברכת אברהם לברכת ה',
והיינו דכתיב, "והוא כהן לקל עליון", שיש לדייק הוא כהן, ואין זרעו כהן, שכהונתו של שם לא המשיכה ממנו לזרעו

הַצִּיּוֹן אֶלֶף אֶחָד נִצְרִים

מסכת נדרים דף לב:

• משנה

אין בין המודר הנאה מחבירו למודר הימנו מאכל,	
אלא דריסת הרגל	וכלים שאין עושין בהם אוכל נפש
שהמודר הנאה אסור לעבור דרך חצרו, ומודר ממנו מאכל שרי	דשרו במודר מאכל כל שאין משכירין כיוצא בהם, ובמודר הנאה אסור
המודר מחבירו לא ישאלנו נפה וכברה וריחים ותנור, ואיצטריך למיתני הני כי היכי דלא תיסק אדעתין, דכי אמר דכלים שעושין בהם אוכל נפש, אסירי נמי במודר מאכל, ה"מ קדרה שמבשלין בה, א"נ שפוד שצולין בו בשר, אבל הני גורם דגורם ניהו, ולישרו במודר מאכל, קמ"ל	
אבל משאיל לו חלוק וטבעת וטלית ונזמים, ובגמרא שקלי וטרי אי אשמועינן רבותא בהני, או לא אלא דתניננהו אגב רישא	

• סיכום

אין בין...	דריסת הרגל	וכלים שאין עושין בהם אוכל נפש	חלוק וטבעת וטלית ונזמים
המודר הנאה מחבירו	אסור	אסור	אסור
למודר הימנו מאכל	מותר	מותר	מותר

• גמרא

מאן תנא דמודר הנאה אסור בדריסת הרגל?
אמר רב אדא בר אהבה, משנתנו רבי אליעזר היא, דתניא ר' אליעזר אומר, אפילו ויתור מה שדרך של מוכרים לוותר ללוקחין, שמוסיפין להם כשלוקחין פירות, אחד או שנים, אפילו אותו ויתור אסור במודר הנאה, ואע"ג דהוי זבינא דרמי על אפיה, הלכך דריסת הרגל אסור, אע"ג דלא קפדי בה אינשי, אסור במודר הנאה אבל רבנן דפליגי עליה סברי דכל היכא דלא אסר עליו אלא הנאתו, כה"ג לא מיקרי הנאה, דכיון דמידי דלא קפדי בה אינשי הוא, אין זה קרוי נהנה מחבירו

• סיכום

המודר הנאה מחבירו	ויתור	דריסת הרגל
ר' אליעזר (משנתנו)	אסור	אסור
רבנן	מותר	מותר

מסכת נדרים דף לב:

• דברי הר"ן...

וא"ת דהכא משמע דבדריסת הרגל לא קפדי אינשי, ומשום הכי שרי רבנן, ובפרק חזקת הבתים אמרינן גבי אלו דברים שאין להם חזקה, ואמרינן הכא בחצר של שותפות עסקין, דאהעמדה בכדי לא קפדי, אלמא דוקא שותפין הוא דלא קפדי, הא אינשי דעלמא קפדי, וכיון שכן ליתסר אפילו לרבנן?
תירץ הרמב"ן דהעמדה דאמר התם היינו להתעכב ולישב בחצר, דומיא דהעמדת בהמה, דתנן התם במתניתין, ובכי האי גוונא הוא דאמר דדוקא שותפין לא קפדי, הא אינשי דעלמא קפדי, אבל הכא בדריסת הרגל בעלמא עסקין, דהיינו לעבור דרך חצירו ולא להתעכב שם, ובכה"ג אפילו אינשי דעלמא דלא שותפין לא קפדי, ומשום הכי שרו רבנן

• סיכום

בשיטת רבנן	העמדה להתעכב ולישב בחצר	דריסת הרגל בעלמא
חצר של שותפין	מותר, שבשותפין לא קפדי	מותר
חצר של אינשי דעלמא	אסור, שבאינשי דעלמא, קפדי	מותר, דלא קפדי אינשי

• המשך בדברי הר"ן...

ולענין הלכה פסק הרמב"ן כר' אליעזר דאמר ויתור אסור, כיון דסתם לן תנא הכא כוותיה, ועוד דבסוגיין דפ' שותפין שנדרו כוותיה אזלא,
אבל ר"ח ז"ל כתב בפרק חזקת הבתים גבי אלו דברים שאין להם חזקה, דלית הלכתא כרבי אליעזר, וכן דעת ר"ת

• סיכום לענין הלכה

רמב"ן	ר"ח, ור"ת
כר' אליעזר (סתם תנא של משנתנו), ויתור אסור	כרבנן דיתור מותר

If you would like the shakla vetarya summaries emailed directly to you (before it is posted on the website),
or to give feedback, please email blumenfeldyaakov@gmail.com.